

SĂMĂNĂTORUL

REVISTĂ LITERARĂ SĂPTĂMÎNALĂ

Redacția Strada Buzești 42 Administrația Strada Regală, 6. BUCUREȘTI	Director: N. IORGA Redactori: { St. O. Iosif, M. Sadoveanu și I. Scurtu.	ABONAMENTUL ANUAL În țară . . . 10 lei În străinătate 12 »
--	---	--

UN NOŪ ALBUM DE ȚESĂTURI ROMĂNEȘTI ¹

Nu e încă anul de cînd profesorul de seminariu Comșa din Sibiiu a dat la lumină un mare album, foarte bine alcătuit și splendid executat, cuprinzînd mostre felurite din meșteșugul de țesut și de brodat al țerancelor noastre, mai ales ale celor din aceste părți sibieniene. Astfel se aducea la îndeplinire un vechiu plan de tineri entusiaști, pe care unii, ca Barcianu, n'au trăit să-l vadă ajuns o frumoasă și folositoare realitate. Cheltuielile, foarte însemnate, ale lucrării au fost purtate de reuniunea agricolă, de societatea plugarilor romîni din Sibiiu.

D. Comșa a adus și la București un număr de exemplare. D-sa e un bătrîn așa de voinic și de inimos, încît cu greu îi și poți zice bătrîn. Altul poate ar fi expus exemplarele albumului la cîteva librării fără interes — cum sînt toate — pentru vînzarea de cărți romănești, și n'ar fi izbutit de loc să-și răspîndească lucrarea săvîrșită cu știință, îngrijire și dragoste. D-sa a făcut altfel: înfățișînd personal albumul acelor persoane care se știu că iubesc neamul și înțeleg și altfel de artă decît cea care poartă pecetea circulației internaționale, d. Comșa a cîștigat albumului, antologiei colorilor romănești, cîteva prietene. De atunci nu știu ce s'a mai făcut cu publicația. Mi-e frică însă că împreună cu d. Comșa a plecat din București și interesul pentru acest strălucit prinos pe care unul din orașele Ardealului l-a adus artei noastre. Știu însă că femeii bogate și culte, care aruncă mii de lei pentru deșertăciunile cele mai deșerte ale vieții, mi s'au arătat speriate de prețul uriaș de șaizeci de lei pe care trebuie să-l dea cine voiește să aibă la îndămină această veșnică bucurie a ochilor.

Văzînd «albumul din Sibiiu», anume persoane și-au adus aminte și de ceia ce se lucruse la noi pe vremuri în acest sens. Prin anii

¹ *Album de broderii și țesături romănești*, compus și editat de Minerva Cosma; Sibiiu, 1905.

1870, câteva doamne din clasele bogate prinsese iubire pentru pinzeturile, horbotele și scoarțele de la țară, pe care merseră cu răbdare să le caute din casă în casă, culegînd o pradă de frumuseță de care n'aũ mai vrut nici-odată să se desfacă. După cîtva timp, s'a alcătuit și o societate, apoi încă una, pentru comanda, expunerea și vînzarea acestui lucru ales al satelor și chiar a lucrurilor obișnuite pe care satele pot să le dea în ceia ce privește țesăturile. Și astăzi *Furnica* arată o vitrină cam ștearsă și o firmă cam uitată pe Calea Victoriei. Societățile se amintesc mai ales prin acele expoziții și vînzări pentru săraci, în care e meșteră societatea bucureșteană și din care unii pleacă luînd cumpărături, iar cei mai mulți amintirea atîtor obiecte de adevărată artă pe care ar fi dorit să le poată cumpăra.

Atunci însă, cînd cu visita d-lui Comșa, am mai văzut însă, ieșind din biblioteca românească a unei înnalte doamne, care înțelege mai bine și caută mai stăruiitor decît oricine aceste «cirpe», un modest album de țesături, tipărit în București la Socec. Un album în colorii așa de *scump*, de zgîrcit întrebuințate... Pe vremuri, el a plăcut Reginei, care iubește portul nostru de la țară. Acum însă, se făceau făgăduieli de a se da altfel de mostre ale țesutului și brodatului țerănimii de dincoace. Se adăugea și un simț de rivalitate, de mîndrie regională: d. Comșa era amenințat — cred că tot amenințări de astea ar dori și d-lui! — era amenințat, va să zică, cu un mare album de dincoace, care să-i dovedească fără putință de tăgăduire cu cît întrece veselul roșu argeșean și muscelean, albastrul trist al Vilcei acel negru distins care e temeiul celor mai adevărate, mai puțin împrumutate, împeștritate și înriurite din lucrările sibieniene. Eũ mai trăgeam nădejde că disputa, întrecerea de onoare nu se va opri aici. Puteau să lase Sibienii a li se întuneca o glorie pe care o cîștigase după atita punere la cale și străduință? Să se creadă după aceia că nu dinșii, ci cutare alți Romîni ar avea simțul cel mai desăvîrșit pentru linii și pentru colorii... Ei aveau *datoria* să mai dea un album.

Dar societatea noastră bucureșteană a rămas cum o știm: amabilă, strălucitoare, primitoare, lăudătoare și *grea la faptă*. Așteptăm încă albume și de afirmare și de luptă. Eũ unul m'aș feri poate să pun sorocul apariției lui. Căci totdeauna cei săraci și simpli pornesc mai iute și mîntuie mai ușor decît ceilalți.

Dacă rivalitatea n'a putut izbucni încă între Ținuturi, ea a ieșit la iveală între persoane, în Sibiiu chiar. Albumul d-lui Comșa a dat de la început mult de lucru societății românești de acolo. Fiecăruia i-a plăcut să-și aducă aminte de partea ce a avut-o el și ai săi în

aducerea la îndeplinire a unei astfel de lucrări. Asemenea reclamații și neînțelegeri sînt totdeauna cele mai onorabile, căci dovedesc și adîncul interes pe care-l trezește *lucrul* de care e vorba. Dacă ziarele ardelene, care înlătură din ce în ce mai mult — afară de foiața «Răvașul» din Cluj — grijile culturale din programul lor, dacă aceste ziare, cu scriitorii totuși așa de buni, au tăcut asupra albumului, mulțămindu-se a reproduce ceia ce se scria, cu admirație, într'o foaie *săsească*, în convorbirile sibiene s'a pus la cale îndestul albumul, care venise pentru mulți cam pe neașteptate.

Și iată că d-ra Minerva Cosma, fiica unuia din fruntașii vieții economice, foarte dezvoltată, a Romînilor din Sibiiu, și-a adus aminte de frumuseța mostrelor de artă populară pe care însăși le strînsese. În ele erau cuprinse atîtea surprinderi plăcute și descoperiri scumpe, atîta îngrijire cheltuită zi cu zi, încît d-ra Cosma a trebuit să creadă că țesăturile d-sale sînt cele mai frumoase, precum datorita d-lui Comșa e să creadă totdeauna că nu poate fi fi întrecut de nimeni. Astfel se ivi ideia celui de-al doilea album pe care-l primim astăzi, executat tot la litografia sibiiană care dăduse pe cel d'întăiu și înfățișat după aceleași norme — dar aici se vede și grija, foarte femeiască, de a pune întimplător și fondul de pătrate care îngăduie altor femei reproducerea. Coperta e mai simplă, — pe cînd dincolo pagina în relief a țesătoarei este ea însăși o podoabă. Numărul planșelor e numai de 20, și prin urmare prețul a putut fi scăzut la 20 de lei.

Acest preț mic are însemnătatea lui. Precum orice Romîncă cu stare trebuie să aibă între albumele ei de artă și pe al d-lui Comșa, astfel orice Romîncă ce se îngrijește de reputația ei de femeie cultă a datoare să poată arăta visitorului străin, mîndrindu-se cu aceasta, albumașul practic pe care, cu cheltuiala mamei sale, d-na Maria Cosma, și supt ocrotirea Asociației, marei uniri pentru cultură a Romînilor din Ardeal, îl dăruiește astăzi întregului neam românesc o domnișoară din Ardeal.

*

Să-l cumpere bogății, dar mai mult săracii. E o minune, ce bun, ce harnic și roditor e banul celor săraci, binecuvîntat prin muncă. În el zace totdeauna puțința de jertfă, și te trezești că în alt Ținut ardelean, ba chiar în cutare oraș din România sceptică și egoistă, se string cîteva femei de inimă, tot din sărăcime, și dau al treilea, al patrulea album. Noi vom fi ce vom fi, pînă acuma am fost însă

un popor de țeranî: poesia noastră, arta noastră, povestirea noastră sînt tot lucrări de țeranî. Trebuie să le cunoaștem cît mai bine și mai larg, căci toate publicațiile, oricît de frumoase, care s'aũ făcut pînă acum, trebuie privite numai ca un început și ca o îndrumare.

N. IORGA.

ICOANE VECHI

CÎRLOVA

*Văzut-ați voi, cînd primăvara vine,
Acele flori smerite, delicate,
Care 'nflorite-abia, mor-împăcate,
Vestind albastrul zilelor senine?*

*Așa poetul unor vremi uitate
Solit a fost de armonii divine,
Ce-aũ fermecat o clișă din ruine
Tîrgoviștea cu vechile-î palate.*

BCU Cluj / Central University Library Cluj

*Cu el venia o 'ntreagă primăvară
De cîntece, — dar fu ursit să piară...
Trist sol sfios al zărilor albastre,*

*Simțind că moartea timpurie-l darmă,
Aruncă 'n zorii deșteptării noastre
Întiul glas de trîmbiță de-alarmă!*

ST. O. IOSIF.

LOGOFĂTUL ȘTEFAN

Copiii nu-î ziceaũ «logofete», dar, cînd striga la poarta lui cineva mai din marginea satului, răsunaũ pînă acasă la noi vorbele: «logofete Ștefane» și auziam atunci căzătura răsloagelor dela poartă, odată cu răspunsul din casă: «auz, auz».

De mult, cînd era primăria la Matei peste gîrlă, nenea Ștefan a fost notar, și oamenii ca să-î zică așa într'un fel mai deosebit, cînd îl vedeaũ cu tocul la ureche, afundat în cercetarea dosarelor, aũ apucat de i-aũ zis «logofete Ștefane». Dar cît de mult e, de cînd a lăsat el altora condeiele și dosarele primăriei, se vede din aceasta că, pe ulița satului, noi toți copiii îi ziceam «nene Ștefane».

Cînd am început eu să tiu mînte cam ce e pe lumea asta, nenea Ștefan era cîntăreț la biserică. Și cu ce jînd așteptam, Doamne, să vie Simbăta seara, să mă trimeată nenea Ștefan după cheia bisericii la Tache, să aud zăngănitul broaștei pierdut între zidurile bisericii. Urmam pașii lui pe scările clopotniții, și aci era lumea mea să apuc sfoara clopotului, să privesc cu atenție mersul ciocanelor de lemn pe toaca de paltin și apoi să conduc limba clopotului prin legănări meșteșugite, ca să răsune rar și deslușit peste liniștea setului.

Cîte odată, cînd nenea Ștefan era mai deschis la inimă, vara venia mai de vreme la biserică și-mi ajuta să caut puii vrăbiilor, cari își făcuseră cuibul în clopotniță, atrase de lucirea fierului alb de pe acoperiș și de mișcarea răcoroasă a bradului vechi cu virful tăiat.

Toca de trei ori pentru vecernia de seară și ca să vestească apropierea zilei de sărbătoare. Ducea piciorul drept înaintea, îndoindu-l puțin, se sprijinia pe stingul și cu capul pe spate începea bătaia ciocanelor cu mîinile alăturate, purtindu-le încoace și în colo pe lemnul mîncat al blăni, gonind din cuiburi puii zburători, înfiorînd rotirea tihnită a rîndunelilor în pacea asfințitului, răscolind ulița cu strigărea sfîntă a clopotniței. Eū, pătruns de însemnătatea momentului, purtam cu mare grijă mișcarea clopotului, pentru a-i izbi limba în doagă, și simțiam cit de mare rost am și eu la slujba bisericii.

Nenea Ștefan cînta în strana stingă, și eu stam lingă el, să-i aduc «tipicu'» din altar, să caut foc pentru cădelniță, să ieaū dela han un păhar cu vin, ca să facă «neica popa» leturghia și să mă țin măreț printre copiii oamenilor, că și eu sînt ceva la biserică.

Nenea Ștefan, ca fiecare om, avea și el casa lui în uliță, doi boi de jug, doi minzați, vacă cu lapte la orice vreme, locul lui de porumb în luncă și parte de cosit în livadia bisericii dela muscel. Iarba o cosia singur, și la polog mă chema pe mine de cu seară.

Porniam amîndoi pe la prînz cu o tirnă cu mîncarea de amiaz și cu furcile la spinare. Adunam de zor, și, cit se odihnia el la fintină să «bea» o țigară, eu greblam o clăiță și mă simțiam iar mîndru că adunam la fin la nenea Ștefan și el era la biserică și așa aveam și eu roslul meu la slujbă.

La amiaz, ne așezam amîndoi lingă fintină. Eū căutam lingurile, desfăceam legătura dela oala cu demîncare și ne potoliam foamea cu zamă de fiertură, cu caș și cu ce se mai rătăcise de acasă prin tirnă. Pe urmă, nenea Ștefan se trăgea la o parte, scotea tabachera, căuta ce căuta p'acolo, și apoi mă trimitea să-i aduc o foaie albă de porumb: așa își făcea țigara, și acum stam și eu lingă el și priviam rotirile fumului în aer, și nu îndrăznieam să zic nimic, cînd vedeam că nenea Ștefan se încruntă privind muchea noroasă a Mă-tăului.

Iar la furci, și iar la treabă. Eū mă urcam pe fundeiū, să calc palele așa cum le așeza el. Și ce rău imi părea că trebuia să las furca jos și nu puteam să-mi arăt și eu priceperea în facerea clăițelor. Dar nenea Ștefan știa ce știa el, și nu puteai să-i ieși din voie.

Cînd era pe isprăvite finul din horeală, acum se ridica în virful picioarelor, aruncîndu-mi furca și striga apăsător, stînjinit parcă de

ceva : «supt picioare». Eă trăgeam finul supt picioare și așa se trezia clăița cu un vîrf înalt pe care eă mă legănam ca un fir în bătaia vîntului. Și frică-mi era, cînd vedeam că tot mai e fin jos și trebuia să mai staă sus legăindu-mă așa între cer și pămînt. Lui nenea Ștefan nu puteam să-i spun că mi-e frică, că te pomeniaă că odată se răstește la mine. Așa răbdam pănă mai rotia el vîrful clăiței în bătăile furcii, pînă o mai pieptăna frumos cu grebla de sus pînă jos, și, cînd lucrul era isprăvit, întindea furca cu coarnele la mine. Eă mă apucam de un corn și mă lăsam pe brînci pe fin la vale. Cînd eram aproape de pămînt, nenea Ștefan imi da drumul, și ce vesel eram, cînd il auziam strigînd, ca să mă scol în sus : «hăp odată».

Pe înnoptat, porniam acasă. În urma noastră rămîneauă două clăițe spilcuite pe partea de cositură a lui nenea Ștefan. Din partea mușcelului eă mă mai uitam odată îndărăt, și, în loc de clăițe, abia deslușiam acum două mogîndețe negre, și mă gîndiam ce rău ar fi să fiu eă singur acolo, să adun la fin și să nu știu pe unde a apucat nenea Ștefan acasă.

Așa făceam noi drumul cu alți oameni, lăsam furcile și tîrna în curte, și ne duceam la han. El cerea o țuică «mare» și-mi întindea să gust eă întiiu din sticlă, ca oamenii mari. Eă gustam o leacă, și mă simțiam iar mîndru că stam la han cu nenea Ștefan, cîntărețul satului, pentru unii logofătul Ștefan, și beam țuică amîndoi. El da lui Limpede un franc neschimbat. Negustorul îi adacea «cusurul» 90 de bani și, din aceștia, 40 erau ai mei. Atunci munca unei zile a copilăriei mele imi aducea venitul de patru bani mari, și a doua zi cumpărarăm dela Tache pine de cinci parale, o împărțiam cu tovarășii de joc ai uliții și li spuneam că eă am fost la polog la nenea Ștefan și că mi-a plătit bine. Copiii se făceau roată și ascultaă la mine, și parcă li părea rău că pe ei nu i-a chemat nenea Ștefan la polog.

Strinsura după cîmp, multă, puțînă, cită avea, și-o făcea cu ai casei logofătul Ștefan, și din cele mai multe treburi nici eă nu lipiam. Cînd aveam și noi de adunat, nenea Ștefan striga pe tata la poartă, îi da bunăseara, da mîna cu el, și apoi ei auziam : «...am cosit pîrdalnicu'ala de fin ; să-mi dai mîine băiatu', că la d-voastră mai are cine-l aduna». Eă nu mai puteam de bucurie că vine nenea Ștefan să mă cheme, și munciam și alergam cu mai mult drag pentru el, decit pentru treburile noastre. Mînte proastă de copil!

Vara, cînd se întimpla să n'aibă altceva de făcut, înjuga la căruță pe «Galben» și pe «Cioban», trecea pe la noi, și porniam la pădure, să aducem lemne. El sta cu biciul în mînă pe scările d'innainte și îndemna boii la drum : «cea Cioba!». Eă stam pe carîmbul căruții, mă țineam cu o mînă de spetează, mă feriam să nu mă atingă duholnița cu păcură, și mă gîndiam ce fericit trebuie să fie nenea Ștefan că el șade în scările și mînă boii. Și iar mă mai gîndiam, cînd o să ajung și eă să am un biciu de piele cu pleasna în noduri, să merg pe «de cea», să trosnesc din biciu, să mă urc pe întinzătoare și să îndemn boii la drum.

În pădure, drumul era numai cit locul roților. Se ridicau fagi drepți pe amîndouă părțile, și eu mă dam jos, să port boii de funie. Prin locuri deschise, călcam pe frunza adunată de ani. Crăcile uscate trosniau supt învîrtirea roților, pînă cînd auziam pe nenea Ștefan : «Ho, hoo...»

Mă opriam, dejugam boii, petreceam funia pe supt un resteu și li potriviam lingă jug să mînince pala de fin din căruță.

Nenea Ștefan pleca să găsească lemne bune de foc, și eu mai adunam găteje de prin prejur. Cînd găsia cite un lemn mai mare uscat, nenea Ștefan se pierdea printre copacii pădurii, și eu nu mai auziam troznetul pașilor lui pe frunzele uscate. Atunci rămîneam privind în partea unde dispăruse sprijinul mieu și mă înfioram la orice mișcare. Dar dacă n'ar mai veni nenea Ștefan și m'ar apuca pe mine noaptea în pădure? Grozav gînd ! Și, de fiorul lui, în liniștea copacilor înalți și groși, îmi mai trecea, uitîndu-mă la boi, tovarășii nenorocirii mele.

Căruța încărcată o legam cu lanțul de împiedecat, și, după ce o scoteam la drum bun, eu mă urcam în virful lemnelor și iar priviam mîndru la lucrurile de pe drum. Lăsam la noi acasă găteje de aprins focul, și eu mă duceam să mîninc la nenea Ștefan, unde lucrasem.

Treceau așa ani după ani în tihna vieții satului nostru, revărsat pe valea riului, cu case albe strînse la sînul dealurilor, cu turme domoale împrăștiate pe miriștea livezilor.

În apropierea toamnei, fumegeau pe girle povernile în anii buni, și pe mulți oameni cum se cade, îi auziai, chefuiți, strigînd : «ascultă» la întrecere cu streaja. Nenea Ștefan se chefua cam des în apropierea iernii, și atunci nu era bine să-î stai în cale cu vre-o vorbă. Oamenii știau toți, că el cetește deslușit la biserică și cîntă frumos, și, cînd îl vedeau trecînd pe drum : «nene Ștefane» ori «logofete Ștefane, pe la noi nu vii? Că doar o să avem și noi cu ce-ți sta înaintea».

El intra voios, cinstia un ciocan de rachiu, două, și, dacă mai avea mult pînă acasă, suma creștea, și cu ea dispărea via bună a lui nenea Ștefan și ajungea acasă posomorit și omdugos.

În ziua de ajunul Crăciunului, după ce veniam de la colindat cu traista plină de colindețe, ostenit cum eram, porniam cu nenea Ștefan cu icoana prin sat. Eu luam dăsații de păr la spinare, el purta căldărușa popească, și prin zăpadă pînă la briu cercetam casă cu casă, să vestim sătenilor încetarea postului și «Nașterea ta, Hristoase».

Îmi aduc aminte, ce rușine mi-a fost, cînd, la o casă, după ce ne alergase un cine rău, nenea Ștefan s'a oprit cam pe la «...răsărit-a lumii lumina...» și mi-a făcut semn s'o duc eu mai departe. Eu am îngînat-o cum am putut, și, cînd s'a încruntat odată nenea Ștefan la mine, mi se părea că trec prin pămînt.

«Da', ce învățați voi la pustia aia de școală?» Că nenea Ștefan fusese om învățat pentru vremea lui. Fusese la școala de popie de la Curtea de Argeș, și, cînd era să capete darul, nu știu ce s'a în-

timplat, că, dacă nu e dat omului de la Dumnezeu, nu e, și pace. El singur în sat mai știa să scrie cu slovă veche, și toată lumea se strîngea, cînd începea să boșcorodească el și cu bietul Badea al lui Diță, vorbe străine: «Buche-az-bea, nași-nu».

La umblatul cu icoana în casele din uliță nenea Ștefan mai cînta și, «Fecioară astăzi...», și asta era pentru casă semn de aleasă cinste, și gazda atunci mă încrosnia pe mine cu mușchiuleț de purcel, un fuior, vre-o două alune, două-trei mere păstrate în nisip; iar nenea Ștefan sta să-și aprindă țigara, și mai sorbia în fugă o ceșcuță de rachiu.

Iar drum prin zăpada neumblată, iar vifor, iar lătrat de cîni, sărituri peste garduri, scuturături de zăpadă pe prispă, și de la ușă începeam amîndoi: «Nașterea ta, Hristoase...»

După osteneala umblatului cu icoana prin sat, nenea Ștefan își făcea socoteli, și se știa tainul meu: doi franci și parte la strinsura din dășagi. Așa, în apropierea Crăciunului, iar lucrăm — se chiamă — la nenea Ștefan, și eram iar mîndru. Și cit de rău mi-a părut mai în urmă, cînd eu n'am mai avut cu cine umbla cu icoana prin sat în ziua de ajun!

Și acum cînd văd cite un copil zgrebuit iarna, umblind cu popa cu botezul, mi se arată iarna de la noi, cu vîntul ei, cu săniușul ei, cu ghița după gîrlă, și parcă mă văd copilaș umblind, cu sufletul la gură, supt povara dășagilor, după scîrțitul opincilor lui nenea Ștefan.

Paștile era sărbătoarea, cînd el cînta și cetia cu mai multă evlavie. Ceva din măreția sărbătorii așteptate se cobora parcă în sufletul lui, și-î dădea fiori tainici.

La denii, toaca de seara vestia lumea să vie la rugăciune. Se umplea biserica cu femei bătrîne și cu copii, cari trebuia să-și împlinească numărul de mătâni date de popa la spovedit.

Acum erau și cărți nouă în biserică, și eu stam lingă nenea Ștefan, îl urmăream pe unde cîntă și-î întorceam foaia, sau îi dam lumînări aprinse, cînd se isprăviau cele din mină. Cînd începea să cînte el cu glasul sus și cu întorsuri frumoase, Miercuri în săptămîna mare: «Cămara ta. Mîntuitorule...», eu îi urmăam în gînd melodia și mă uitam la nenea Ștefan, cum sta el în strană cu capul pe spate și cu ochii sus, să pătrundă parcă înălțimea turlei și să spuie țăriilor de deasupra focul sufletul său rugător.

Cine n'a avut parte să vie în biserică noastră și să asculte în Joia Mare: «Astăzi s'a spînzurat pe lemn...» din gura cîntărețului din strana stîngă, acela degeaba a mai trecut prin satul nostru, și degeaba a mai ascultat slujba de Paști. Avea «logofătul» Ștefan un farmec în viers, care umezia ochii nevestelor și pornia pe gînduri din alte lumi frunțile senine ale oamenilor.

Așa se închidea vremea asupra vieții tihnite a satului de pe valea Argeșului. Lumea postia și se ruga lui Dumnezeu, se bucura la apropierea dulcelui și la petrecerea srbătorilor mari, cînd biserica geme de lume și cînd nenea Ștefan abia mai putea prîdidi tăiatul prinoaselor.

La trei luni odată, lua leafa. Cițiva bani peste 11 franci. Atunci, ce făcea el, ce dregea, se mai cinstia la han cu cite unul, mai se scutura de vre-o cîrcală cu hangiu, dindu-i cît cerea el; cheltuieste ici, plătește dincolo, bani să fi fost și tot nu mai rămînea nimic. Așa venia el seara acasă fără cinci parale; doar cu un pachet de tutun peste cel din tabachere. Nevasta lui, cu o casă de copii mici, suferia în tăcere, și numai cite-odată răsuflea în vecini: «Apoi omu' mieu, să-l trăsnească Sfintu'...»

Era cam nechibzuit nenea Ștefan în cumpăneala pungii, și, cînd avea să plătească vacile la suhat, sau oile la răvășit, de multe ori se întimpla de n'avea, și se împrumuta, unde putea, cu un franc ori doi la pol pe lună. Cum putea să rupă omul.

Dobinda neputîndu-se plăti nici-odată, ea se aduna la capete, și aceste sporiau an cu an, fiindcă într'una nu i se ajungeau banii logofătului Ștefan, ba la un tirg, ba la o zi mare. Așa s'a ridicat suma la citeva sute de franci, și «creditorul» i-a spus odată, verde, să-i dea banii, că i pune «izicuție».

Banii? De unde să-i ieai, cînd nu s'a făcut prune și cînd pustia de leafă e numai 11 franci la trei luni! S'a încruntat logofătul Ștefan, a simțit cum i se urcă un nod greu pe piept și cum îi împiedecă răsufierea, și în clipa aceea a înțeles toată greutatea vremurilor.

În Cimpulung era un boier mare, un avocat învățat, care da banii oamenilor la nevoie. Se știa pînă în jos pe valea riului, că, numai să te duci la el, să faci acte în regulă, și căpătaai suma cerută. Nenea Ștefan, nu știu de ce, avea un fel de greață așa, cînd vedea cite un «nemțesc» prin sat: «uite ciurpetecu', sperie cîinii cu hainele lui!».

Așa el cu greu s'a hotărit să se ducă la oraș. De intrat la boier așa de-odată, nici vorbă. A trimes pe un om din sat mai umblat în afaceri, a vorbit ăla, a pus la cale învoiala, și logofătul Ștefan s'a mai dus numai cînd era nevoie la iscălirea actului de ipotecă.

Boierul, pierdut într'un jeț de piele, sta încunjurat de hîrtii și dosare, și tot scria, și mai se opria și căuta în cite-o carte, și iar scria. Logofătul Ștefan s'a oprit la ușă cu căciula în mină.

— E! Ștefane, ai venit să-ți dau banii?

— Apăi cum, Domnule avocat. Da' v'aș ruga de-o vorbă. Mie mi-ar trebui numai cinci sute.

— Nu pot, Ștefane, eu nu dau la nimeni mai puțin de o mie. Că, vezi D-ta, sint cheltuieli, și apoi ce aș înțelege eu cu dobînda numai la cinci sute. Uite actul «... am luat cu împrumut de la... suma de lei 1000 (una mie) (cu dobîndă de 18% pe an), pe cari bani...».

Și a citit domnul avocat actul mai la vale, și logofătul Ștefan parcă nu mai auzia, i se făcuse negru innaintea ochilor; o furie de amețeață i-a năvălit la cap, și el, buimăcit, s'a lăsat ușor pe scaun.

— Din banii ăștia, Ștefane, ți se cuvin 750 de lei. Avem 180 dobînda pe un an, 50 de lei ziua mea în sat, să-ți văd averea, 20 de lei, acte. Scăzut din o mie, 750 de lei tocmai. Iscălește colea, colea, și ici pentru tribunal. Acum să te porți bine cu dobînda, că eu vreau să ajut

oamenii, să li fac un bine la nevoie, că nici eu n'am fost vre-un picopsit. Dar chiverniseala face mult în casa omului.

Logofătul Ștefan a legat banii în basma, și în stradă a băgat de seamă că are căciula tot în mână. A pus-o în cap, s'a uitat spre casa mare a avocatului și a oftat odată: «Uf, bine că se isprăvi! Gîndiam că n'o să scap sdravăn, ardă-l-ar pîrdalnicu', să-l ardă».

Banul e ochiul dracului, și, rotund cum e, se duce de-a dura p'ici încolo, și nici nu știi, cum se strecoară printre degete. S'a trecut ani după ani și dobînda de 180 lei se aduna la capete, se preschimbaū actele la vremea cînd știa domnul avocat, și logofătul iscălia într'una, așteptînd că trebuie să se întîmple ceva de seamă odată. Sau o scăpa el de datorie, sau i s'o alege la un fel. Dar pecinginea se întinde și cuprinde tot obrazul, dacă nu tai răul din rădăcină. Datoria crește, văzînd cu ochii, dacă nu sînt mijloace s'o dai îndărăt, și veninul cuprinde toată inima.

Cînta logofătul Ștefan iar frumos la biserică, cetia deslușit cazania, și mai ales i se înduioșa glasul în Vinerea Patimilor, cînd cetia jalea Sfintei Fecioare. În ajunul sărbătorilor, toca frumos la biserică, mătura pietrele răcoaroase, punea undelemn în candelă, și mai trecea și pe la han, cînd și cînd. În zilele ploioase, cînd venia vilcelul mare și-i acoperia curtea cu apă gălbuie, el sta în capul sălei, urmăria cu capul gol căderea picăturilor, și i se pierdea privirea pe curtea lui acoperită acum de apă nisipoasă. Cum venia apa numai la el? De ce l-o fi pedepsind Dumnezeu așa?

În cite-o noapte se pierdea așa pe gînduri, se zvîrcolia în pat, și nu putea să lipească geană de geană. Atunci făcea o țigară, ieșia iar în capul sălii, se uita pe drum la mal, se uita pe drum la vale, mai da gură cînelui, și rămînea privind luceafărul de ziuă, cum se ridica la răsărit.

Azi așa, mine așa, pînă veni odată hirtie la Primăria comunei, că «se vinde averea locuitorului Ștefan Popescu pentru suma de lei 3000 (trei mii)».

A mai trecut ce-a mai trecut, și logofătul Ștefan s'a trezit cu un gard de uluci prin jumătatea curții. A tras grajdul mai lîngă casă, și a rămas cu un petecuț din locul lui din luncă. Acum, cînd se vedea sărac și cu copiii aproape pe drumuri, cînd își vedea copila că s'a ridicat mare și el n'avea nici-o putere să mulțamească găteala ei de față din uliță, cînd mai vedea și gardul pe locul care fusese al lui, nodurile în gît îi opriău mai des răsufarea și de multe ori, la slujbă, Dumineca, se înneca în tusă seacă, vrînd să ridice sus, cum știuse el odată.

Primăvara următoare nu l-a mai apucat pe lumea noastră. Unde eram eu atunci, m'a surprins vestea de la tata: «... și ce să-ți mai spunem? S'a prăpădit bietu' nen'tău Ștefan. E azi o săptămînă de cînd l-am băgat în pămînt...».

La Paști, în biserică lume multă ascultă slujba Învierii. Din strana stîngă, nu mai răsună acum glasul plîngător al cîntăretului. — Afară, luminile lucesc în noapte. Prin foile țepoase ale bradului înalt trece

o undă de vînt, să vestească celor din liniștea rece a cimitirului că
aă venit Paștile cu lumina vieții.

Te-ai dus pentru vecie, nene Ștefane, și ce rău îi stă bisericii la
ziua Învierii, fără cîntărețul din strana stingă!

I. BOTENI

MOȘNEAGUL

---

*Staă dealuri și cîmpii scăldate 'n pară,
Și totu-î liniștit în sat de vale;
Nu-î nici-un car pe colbăita cale,
Iar hanu-î gol, și-î mult până spre sară...*

*Pe-o pris'afar' cioplește trist moșneagul,
Și, supt lucirea razelor d'amiază,
Nînsoarea de pe plete-î scînteiază,
Și'n fața-î anii și-au săpat șireagul.*

BCU Cluj, Central University Library Cluj

— Hei, moșule, tu vieți trecut-ai rînduri,
Nu-ți cați acum de-a trupului odihnă?
— «Hei, fătul meu, cum nu?» Și-l văd în tihnă
Ciopliind mereu la racla cea de scînduri!..

SPRE STRĂINI

---

*Printre norii albi ca spuma drumu-î lun'abia și desparte
Și văpaia-și joacă pale prin frunzișul des de ulmi,
Luncii și ape se perîndă, fug luminile pe culmi,
Iar eă zbor, eă zbor într'una tot departe, mai departe...*

*Cum le mai priviți pe toate: curte, pomi, lăcaș de-odihnă,
Și cum tîmplele-mă zvîcniră, iar pe ochi se puse vâl,
Cînd plecați... De-acum durerii gîndul tău ca jertfă dă-l,
Suflet ce-ai pierdut în clipă anii unui traiu de tihnă!..*

I. M. MARINESCU.

Reproducerea oprită.

PARTEA A DOUA.

· VI.

Noemvrie a avut și cerneră de fluturi albi din văzduhul căptușit cu noură de zăpadă, și peste tirgușorul peștiș veniră multe valuri de vânturi reci.

Gospodăria tinerilor mergea acum ceva mai greu, cu cheltuială mai multă, dar ei grijă mare nu duceau: bătrînii totdeauna veghiau să fie bine. Iar din spre partea înțelegerii, încă n'aveau de ce se plînge, căci cuccana-Casuca dresese deocamdată lucrurile, — și împăcarea încălzise și luminase parcă mai tare dragostea lor, în acele zile.

Tinca își trecea vremea toată cu trebile mărunte. Totdeauna era cîte ceva de făcut: ba de cusut o albitură, ba de înpletit o păreche de călfuni, ba de călcat gulere și manșete pentru Vasile. Și nici nu se mai pune la socoteală grija mesei, intrarea în bucătărie în fiecare clipă, căci Negrea era foarte gingaș la mîncare.

Nu putea să se așeze cît e picul pe scaun, pînă 'ntr'un tirziu, cătră amiază, cînd lua o carte din dulapul ei; și parcă-și amintea de vremurile limpezilor zile de altădată, cînd era fată-mare: — deschidea un volum îngălbenit și urmăria cunoscute întîmplări de dragoste și de chinuri, eroi cari-i fuseseră așa de dragi și pe cari-i regăsea acum, cu bătăi de inimă, ca pe niște prieteni vechi.

Mult însă nu putea ceti. Mîna, cu cartea, i se lăsa în jos, pe genunchi. Rămînea cu ochii așintiți drept înainte, cu stînga întinsă în lungul perinei de părete, ghemuită acolo, sus, în colțul divanului din iatac.

Veniau gînduri cu ușoare mîhniri, ca cele d'întăiu suspine de toamnă cu cele d'întăiu frunze; și se cobora în adîncul sufletului, se întreba, cerceta, căuta răspunsuri zădarnice.

Cea d'întăiu supărare mare trecuse; cu toate astea, ceva îi spunea că vor mai veni ceasuri de amărăciune. Ceasurile acelea se pregăteau chiar, pe nesimțite. Le pregătia de la o vreme ușoara plictiseală a lui Negrea, dorința lui de petreceri, de risete și de zgomot. Singurătățile în doi, care altădată erau așa de pline de farmec, acuma nu le înăi doria; și vorbele dulci, care curgeau odinioară ca dintr'un izvor, acuma conținuseră. Schimbarea se făcuse și se făcea încet, pe nesimțite, dar Tinea o bănuia, — îi trecea parcă peste suflet aburirea unui vînt de mîhnire. Și acuma vedea cu stringeri de inimă ce înțeles adînc avuse întăia întîrziere, și cu teamă aștepta pe a doua, care putea să fie începutul multora, a unei nouă vieți.

Și Vasile, ca și mulți din tîrgușor, avea deschisă calea aceasta; la capăt îl așteptau cărțile și vinul, în urmă trebuia să rămîie casa pustie, ca un mormînt al unei iubiri de-o clipă; și din visurile acestea mîhnite despre viitor, Tinea se trezia cu spaimă, cu voința de a nu crede, cu credința unei îndreptări, a unei nouă primăveri...

Dragostea ei era mare și adîncă, și parcă-i poruncia să nu șovăiască. Dragostea ei înfiripase pentru viitor visuri de viață senină, un raiu în care cele din urmă zile trebuiau să aibă lumina și căldura celor d'întăiu. Cînd venia Negrea acasă, cînd intra pe ușă, îl întîmpina cu un zîmbet, c'o vorbă rostită cu bunătațe; la masă, îl întreba despre toate cu luare-aminte, se purta cu el ca cu un copil pe care orice îl poate nemulțami; din toată ființa ei izvora iubirea, și își punea tot sufletul în ochi cînd îl privia.

Iar Negrea părea că are griji din ce în ce mai mari și mai multe. Nu-și vedea capul de trebî, lucrările într'una îl nemulțamiau; dar, ce-i dreptul, el singur mărturisia une ori: «Cancelaria merge strună, militărește!». Și, cînd sosia acasă, după ostenele și praf înghițit, se plîngea, se ridica împotriva tuturor celor cari nu înțeleg cît neceaz are pe cap un slujbaș care se interesează, mîncea grăbit și cu poftă, apoi își aprindea o țigară și rămînea răsturnat pe spătarul scaunului, dînd drumul în sus rotocoalelor de fum și urmărindu-le multă vreme cu privirile. În mulțămirea și odihna aceia scurtă, nici nu băga în seamă lungile priviri ale fetei lui cuconu'-Andrieș.

Acuma începea să se îngrășe; îi plăcea să aibă o litră de vin la masă; povestea Tincăi întîmplări vechi de care își aducea aminte și de care ridea foarte vesel; îi spunea ce se mai auzia prin tîrg despre unii și despre alții; în unele seri avea dorința să vadă oameni, și ruga pe Tinea să se îmbrace; trecea drumul pînă la Ionescu, la cuconu' Iorgu, ori alt vecin, și acolo îndată se simția altul, și-i venia gust de vorbă.

De un timp, își făcuse un obicei: întârzia cu un ceas. Orî avea de lucru, orî se abătea cu un prieten de cancelarie pînă la un păhărel. Și, cînd se întorcea, îi sticliau ochii, apuca pe Tinca de după gît și o săruta pe amîndoi obrajii. Atunci se uita lung la dînsa, c'o părere de rău parcă, și o ruga blind să nu se supere.

De supărat, nu se supăra Tinca pentru atîta lucru. În lungi sfaturi cu cucoana-Casuca măcar atîta învățase: să mai rabde, să priceapă în sfîrșit că o căsnicie n'o poate duce într'una ca în ziua d'intăiū.

«E-hei, dragă puicuță, îi zicea cucoana-Casuca, așa ni-î dat nouă, să stăm acasă; de asta nu trebuie să ne îngrijim. Bărbatul umblă, aleargă, el are altele pe cap... Ce-î dacă întîrzie? Doar nu-î un copil... Bine că-î cuminte, te iubește, îți aduce leafa întregă... Slavă Domnului, beat nu-ți vine... Așa, un păhar, cine nu bea?... Și de ce n'ar bea?... Doar muncește, ce crezi? E băiat vrednic și te iubește, asta se vede, ce vraî mai mult?»

Tinca era copilă, asta o vedea ea singură. Viața n'o cunoscuse, crescuse cu ochii legați lingă un biet bătrîn, ce te puteai aștepta de la dînsa? Și cucoana-Casuca căuta să-î arate că nu pricepe ce-î aceia dragoste.

«Bine, frate, doar nu mai sînteți copii... Una-două, țoc! Ce-î asta? Acuma sînteți oameni așezați, altfel se petrec lucrurile...»

Și nici asta n'o putea înțelege bine tînăra, dar ce era să facă? Așa trebuia să fie: nînașa știa ce spune. Cucoana-Casuca încă adăogia, rizînd:

«Dragă puicuță... dragoste așa, să dea Dumnezeu la oricine... Eu văd că sînteți ca două turturele...»

Așa era, Tinca-î dădea dreptate, dragoste era destulă într'un fel... De bună seamă, altfel nu se poate. Eraū o copilărie gîndurile ei. O întîrziere de un ceas, o seară de vorbă la o vizită, un răstimp de odihnă pentru Vasile acasă, după ce se întorcea de la Primărie, erau lucruri drepte, și în zădar își mai amăra ea sufletul!

Deprinderea se făcea încetul cu încetul. Une orî, la sosirea lui Negrea, era de ajuns un pic de veselie în ochii lui, o clipă de ris, cînd el o săruta și ea îl privia drept în ochi, pentru ca să se spulbere toate prepusurile negre pe care și le făcea în singurătatea iatacului. Alte dăți, însă, greu i se risipia mîhnirea, tăcerea îndărătnică, în care o cufundaū gîndurile. Trebuiau lungi stăruinți pentru un răspuns, trebuia dragoste multă în cuvinte, și de-abia într'un tîrziu se ridicaū ochii albaștri și un zîmbet slab trecea prin ei ca o licărire

(Va urmă.)

MIHAIL SADOVEANU.

Abù-ben-Adhem și îngerul

— după LEIGH HUNT —

Abù-ben-Adhem (să crească tribul lui)
Se trezi 'ntr'o noapte din pacea somnului
Și văzu în lumina lunii din odaie —
Ca un crin înflorit în mijloc de văpaie —
Un înger ce scria 'ntr'o carte aurită.
Și el, văzînd icoana neobișnuită,
I-a zis: «Ce scrii?» Acea vedenie-argintie,
Privindu-l cu privire de dulce armonie,
Răspunse: «Numele celor ce pe Dumnezeu iubesc».
«Și e al mieu acolo?» «Nu-l găsesc».
Răspunse îngerul. Iar Abù, mai supus,
Dar fără de durere, zise: «Dacă acolo nu-s,
Mă scrie printre-acei cari iubesc pe oameni».

El scrise și peri. Și'n noaptea următoare
Se 'ntoarse într'o mare lumină orbitoare,
Purtînd numele celor iubiți de Dumnezeu:
Adhem văzu atunci în frunte pe al său.

LA FILARET.

De o bucată de vreme, cucoana Agripina se făcuse rea ca o vespe. În fiecare zi prin casa tupilată a domnului Dumitrache Popescu trecea parcă un vînt de groază: uși și ferești trîntite, păhare și farfuriî sparte; iar țipetele cumplite ale cucoanei Agripinei izbucniau ca un glas de trîmbiță, umplînd mahalaua Tîrchileștilor de freamăt:

«Fir'ar al dracului dă viață, că m'am săturat pînă'n gît. Dumneata cu nepăsarea dumitale ai să mă omori... Tacî, ha, tacî ca un moroiu, fir'ai al dracului, nu-ți pasă... Blăs-tă-maaa-tă fie ziua în care te-am văzut... Am să ajung ca Barbara Ubric, moroiule, ca Barbara Ubric...»

Cucoana Agripina, mititică și grasă, se răpezia cu minile în șolduri la domnul Dumitrache:

«Da spune ceva, omule, deschide gura, fir'ai al dracului!...»

Iar domnul Popescu parcă nici n'auzia, își scotea nepăsător țigaretă de chilimbar, își punea o țigară și, aprinzînd-o, începea să se plimbe liniștit, în papucii dumisale galbeni, aruncînd rotocoale al-băstrii de fun spre tavanul înnegrit. Aceasta în zilele de iarnă. În celelalte zile însă, cînd era vreme frumoasă, se ducea în grădinița

umbrită de perdele de viță razachie și tot felul de hultoane. De când ieșise la pensie, grădina era patima domnului Dumitrache Popescu : uda sara și dimineța florile c'o stropitoare albastră, se învărtia în jurul copacilor cu foarfecele în mină, și, când vedea vr'o creangă uscată, mormăia supărat, tremurându-și bărbița albă de țap :

«Ei, bată-te să te bată! Ia te uită, frate... Staî că-ți dau eu ție!» și *fac!* o tăia. Apoi, în zilele de sărbătoare, când venia vr'un mosafir, vr'un fost tovarăș de cancelarie, domnul Dumitrache îl ducea în grădiniță și-i arăta pentru a mia oară copacii și florile :

«Asta e păr pergamot, asta e vișin turcesc, asta e prun *ranglot*, ăla de colo e trandafir *marșalin*... Face, domnule, niște trandafiri galbeni, iaca așa de mari, și au un parfum teribil, te'mbată, domnule... A, e o adevărată *frumusață* în grădina mea... Acuma, știî, mi-am făcut un tabet, sara, mort, copt, trebuie să fumez o țigară și să beau o gingirlie, ia colo, la mesuța aia de sub salcîm... Nu beaî, nene, o gingirlie?»

Apoi bătea de trei ori din palme : pac ! pac ! pac !

«Marița, Marița, ia să ne faci la moment o gingirlie ! da' să fie pozitivă, știî : nici prea-prea, nici foarte-foarte!»

Și iar pornia înnainte cu pași mărunți :

«Asta e fuxie, asta e conduraș, asta e zambilă...»

Cînd lăsa grădina, își căuta de gănele odolence. Pe toate le botzase. Pe cea neagră o chema Marița, pe cea albă Janeta, pe cea pestriță Lizuca și pe cea roșcată Rozica ; iar pe cucoșul înnalt și pîntenat : Gogu.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Și numai îl auzia pe domnul Dumitrache :

«Lizucă, fiî cuminte, Lizucă... Janeto, viră-ți mințile în cap... Haî, haî, Rozico, tu acușica îți găsești beleaua... Musu Gogule, poftim la taica !...»

Musu Gogu bătea voios din aripî, întindea gîtul strălucitor și trîmbiță prelung. Marița, Janeta, Lizuca și Rozica scurmau în umbra zaplazului acoperit de iederă și se scâltau în praf. Iar, cînd erau flămînde, se strîngeau în jurul domnului Dumitrache și se uitau la el, cînd c'un ochiî, cînd cu altul, pînă le arunca grăunțele portocalii. Și domnul Popescu sta ceasuri acolo pe un scăunaș, cu capul alb în soare sfătuia cu dunnealor tremurîndu-și bărbița și era foarte voios.

Astăzi bătrînul, vîzînd ziua aceasta frumoasă de început de primăvară, se hotărî să se ducă la un grădinar din Filaret să cumpere două hultoane. Cucoana Agripina, cînd îl văzu îmbrăcîndu-se, începu iar a țipa, vînturîndu-și brațele :

«Care va să zică dumneata vrei s'o ștergi la *șpațir* și eu să rămîn singură acasă... Ca Barbara Ubric, care va să zică vrei s'ajung... Care va să zică dumneata...»

— Staî, staî, oprește-te, țară, că te ieau, păcatele mele, te ieau !», cuvîntă domnul Dumitrache, dîndu-și cu cosmetic mustățile și bărbița albă.

Cucoana se potoli, se îmbracă cu vechea sa rochie liliachie, se pudră, și după amiază plecară amîndoi pe străzile pline de lumina strălucită a primăverii.

Mititica și rotofeia cucoană Agripină se legăna ca o rață tremu-

rîndu-și macii însîngeratăi din virful capelii. Domnul Dumitrache, mititel ca și dumneaci, pășia mărunțel, cam adus de spate, cu ochelarii pe virful nasului și-și mîngîia bărbița de țap.

Trecură mai întîiu prin ulicioare strîmte, pline de larna copiilor desculți. Intrară apoi în strada mai largă a Teilor, pe care treceau, prin lumina albă a primăverii, tranvaie deschise, pline de lume. Cînd ajunseră în Bulevard, la statuia lui Roseti, tramvaiul pleca. Domnul Popescu ridică bastonul, strigă; dar, pace, parcă avea conductorul vată în urechi. Atunci apriga cucoană Agripina se mîniè grozav și începu a alerga după tramvaiu, vînturîndu-și cu desperare umbrela:

«Ei, ei, conductor... Pst, oprește, fir'ai al dracului, oprește... Am să te reclam la direcțiune... Ei, pst, oprește...»

În sfîrșit tramvaiul se opri, și bătrîni se suiră. Conductorul sună, vizitiul fluieră ușurel, învîrti biciul și calul se smunci și porni în tocatul regulat al copitelor, pe cînd cucoana Agripina sufla greu și țipa, ștergîndu-se de sudoare:

«Care va să zică dumneata îți bați joc de lume musu...»

— N'am auzit, vă rog, cuvîntă conductorul rupînd două bilete.

— Miuți, ai auzit; dar n'ai vrut să oprești, țipa mai groaznic cucoana Agripina.

— Vă rog, dați-mi, voie...

— Nicî-un vă rog, domnule, nicî un vă rog, am să te reclam... pfuuu...

Auzi dumneata să mă facă, care va să zică, dumnealui, pă mine...

— Dar dați-mi voie vă rog...

— Pardon, persoană corpolentă, să alerg atîta distanție...

Pfuuu! — p'o căldură ca asta?

— Dar n'am auzit...

— Te-oi învăța eu musu ca să-ți bați joc, care va să zică.

— Vă declar pă onoare...

— Nu, am să te reclam, am să te reclam la direcțiune... nicî-un dar, domnule, nicî-un dar... E un adevărat scandal, mizerie, porcărie, bătaie de joc, da, da, domnule, bătaie de joc, bătaie de joc...»

Lumea zîmbia împrejur; iar domnul Popescu își mîngîia liniștit barbișonul ca și cum n'ar fi auzit nimic.

Lîngă palatul justiției, domnul Popescu și cu consoarta se coborîră și se suiră în tramvaiul de Filaret.

Cucoana Agripina se potolise acum. Tramvaiul, plin, trecea lin, fără zgomot, prin lumina mare, în trapul ostenit al calului. În răstimpuri, suffări ușoare aduceau miresmele grădinilor în floare. Șinele păreau de argint în bătaia soarelui. De-asupra caselor, cerul era limpede ca oglinda, și rîndunelele treceau ca niște linii negre. Apoi o undă de vînt aduse un miros jilav de verdeață, și deodată răsări înaintea un petec verde de cîmp, un scrînciob de bărci și un furnicar pestrîț într'un nour luminos de praf; iar la marginea cîmpiei un drum alb, supt o boltă de sălcii, supt care se primblău părechî singuratece.

Frunzarele verzi-galbene păreau de departe o înfumurare străvezie de-asupra trunchiurilor negre. Bărcile albastre zburau, în lumina albă, cu siluete colorate, — și o flașnetă răgușită cînta un vals vechiu.

Tramvaiul coti la deal într'un ropot mare de copite, și sus lîngă

gară se opri. Domnul Popescu și cucoana Agripina se coborîră și porniră la domnul *Franț Horticultorul*. Acolo umblară mult pe supt coviltirile albe ale zarzărilor, care puneau o ușoară horbotă de umbre pe nisipul galben al aleilor. Domnul Popescu se opria la fiecare copac, se învîrta fericit în jurul lui, îl cerceta și apoi îl întreba pe Neamt, privind-l pe supt ochelari:

«Sînt bune fructele, domnule Franț».

Iar domnul Franț Horticultorul moțăia din cap:

«Cum și zahăr! Cum și zahăr!»

După ce alese apoi doi peri bergamoți, spuse să-i trimeată numai decît «acușica negreșit» în strada Brațului, No. 5, și plecă cu pași mărunți cu consoarta la braț.

Cînd ieșiră în ulicioara liniștită și plină de miresmele zarzărilor, și văzură la capătul ei întinsa cîmpie a Filaretului, se hotărîră să se primble nițel prin ea și porniră încet spre pajiștea verde, printre grădinile înflorite.

În cîmpie îi învălui un miros puternic de verdeață și de pămînt jilav. Pretutindenî trecea parcă o suflare de înviere. Văzduhul era plin de lumina strălucită a primăverii și de fulgerele negre ale rîndunelelor. Bătrînii ridicau fericîți nasurile spre cîerul sineliu și respirău cu lăcomie.

Departे se zăriau vii cu căsuțe vesele, înecate în valuri de verdeață, pe care petele albe ale copacilor înfloriți păreauă bucăți de spumă.

Și apriga cucoana Agripina avea acum pe fața roșie un zîmbet nespus de gales, și domnul Popescu își simți brațul strîns ușor de brațul rotund al consoartei, și începu a-și mîngia zîmbind visător bărbuța albă de țap.

Peste cîmpie se revărsă de-odată un vuiet neînțeles, crescău ca o vijelie, și de după un zid de verdeață răsări un tren, trecu ca o nălucă pe d'innaintea bătrînilor, într'o larmă clocotitoare, și dispăru după o vie, lăsînd în urmă o șuviță albă de fum și un freamăt pierdut de ape.

Tăcerea apoi se așternu mai adîncă. Undeva, departe, se auziau niște tălângi picurînd ca din văzduhuri.

În marginea unui pilc de arbori uriași, bătrînii se opriră și se așezară jos în iarba mătăsoasă, în care scînteioarele galbene ardeau ca niște lumină. Împrejur, plutia un miros vag de violele. Mirosul de verdeață era mai pătrunzător. Fruhzarele mute îi învăluiră în răcoarea lor umedă. Și de undevă, în liniște, venia un fluierat ușurel de mierlă și-un glas sonor de cuc: «Cu-cu! Cu-cu!».

Amurgul veni cu pulberea lui de aur, cu ușoara sa ceață viorie peste depărtări, și cu neînțeleasa-i melancolie.

Și, în liniștea inserării, de departe, de la complectul de la *Steay*, porni un vals vechiu, cîntat de o clarnetă, de un fligorn și de o vioară. Melodia creștea și scădea în unde line. O tobă îi însemna încet tactul legănat, și glasul fligornului se înălța uneori răsunător de-a-supra, și apoi se auzia din ce în ce mai încet, pînă cînd tremura ca din depărtări nemăsurate.

Bătrînii ascultaū pe gînduri. Cucoana Agripina înclină visătoare

capul pe un umăr. Domnul Popescu își mîngîia c'un zimbet țcălia albă, și ochelarii rotunzi îi străluciau, ca doi cărbuni, în cele din urmă unde de lumină.

Și deodată bătrînii întinseră gîturile ca două păseri speriate și, privind o clipă, printre trunchiurile negre, începură a zimbi tainic: dincolo, în cîmpia verde, o păreche de îndrăgostiți trecea încet la braț; din cînd în cînd, se opriau, se sărutau lacomi, îmbătați parcă de mirezmele amețitoare ale primăverii, și porniau iar agale prin pulberea de aur.

Și dintr'o dată domnul Popescu deschise brațele, își îmbrătoșă consoarta și începu a o săruta tremurîndu-și cu duioșie bărbița de țap.

«Vai, săraca băbușca mea, că tot mi-i dragă săraca!»

Melodia bătrînă amuțise. În liniștea care se întinsese, o mierlă fluiera ușurel undeva, în verdeața tînără.

Domnul Popescu suspina tot mai cu foc:

«Săraca băbușca mea!»

Iar apriga cucoană Agripină nu mai țipa acum: «Care va să zică ca Barbara Ubric vraî s'ajung, moroiule!», ci zimbia galeș cu ochii țintiți în gol.

N. N. BELDICEANU.

CRONICĂ

«Societatea turiștilor romîni», presidată de Principele Ferdinand, a fost înființată pentru plăcerea persoanelor ce iubesc călătoriile și suirile de munți. Ea vine, de sigur, mai curînd prea tîrziu decît prea de vreme. Vacanțele noastre cunosc mai mult *vilegiatura* cu baluri, «serate», intrigi, flirturi și fleacuri, tratamentul la munte cu gazete bucureștene și spurcate romane franțuzesti, decît excursiile întăritoare și învățătoare prin munții cu cari natura ni-a împodobit așa de imbielșugat țara. În această toropeală este și iubire pentru liniștea moliie, dar și necunoștință și lipsă de indemn. Puținele călătorii ce se făceau, erau lăsate la întîmplare, fără să se aibă o părere cum trebuie despre drumuri, locuri, mijloacele de traiu și de locomoțiune.

Societatea de curînd înființată vrea să înlătore aceste lipsuri și piedeci. E în măsură s'o și facă, pentru că ea cuprinde mulți oameni cu situații înalte, cîțiva foarte buni cunoscători ai țerii (colonelul Ianoșcu, de pildă), cîțiva artiști sau amatori de artă, deprinși a recunoaște și reproduce, fie și prin fotografiu, punctele cele mai vrednice de interes, și în sfîrșit pe redactorul albumului din acest an, prietenul Al. Tzigara-Samurcaș, care e în stare să dea oricînd, pe lingă atitea lămuriri și sfaturi, și cea pornire inimoasă fără de care nu se fac în chip plăcut excursiile. În cursul mai multor mici călătorii, puse la cale în 1904 și 1905, d-sa a dovedit că poate să împace și să călăuzească fără nemulțămiri și ciocniri obișnuite atîția oameni, cari, de și fac parte din lumea mai bună, totuși n'au totdeauna măsură în pretenții și în cuvinte și nu știu să stea la locul lor așa fel, încît să nu strice plăcerea sau chiar liniștea vecinului.

Cit despre albumul însuși, care ne-a adus la aceste câteva cugetări, el se poate citi cu interes în cea mai mare parte. Cuprinde pagini de dd. colonel Ionescu, Ștefulescu, Flaișen, Moisiș și alții, în care se oglindește priceperea specială a fiecăruia dintre acești scriitori, precum și o sinceră dorință de a îndatori. Citeva *itinerare* vor folosi mult și altor drumeți. Două poezii de o înaltă săninătate și de o frumuseță limpede ale lui Iosif. Sint și ilustrații bine executate, privitoare una la munții Gorjului, a căror hartă se adaugă. Lipsește bibliografia. Articolul frances care se întilnește printre celelalte, ar fi trebuit *neapărat* să fie prefăcut în limba noastră.

*

Între colaboratorii «Anuarului Turistilor» e și d. Calmuschi, profesor de geografie în Galați, care dă și unele note folositoare cu privire la Dobrogea, cu dezvoltări une ori prea întinse. D. Calmuschi, mare iubitor de excursii, călătorește în această vacanță cu școlarii săi prin Bucovina și Ardeal. Acest drum de învățatură s'a complicat pe urmă cu primiri, cu cîntări, cu reprezentații de teatru. Firește oricine se va bucura aflînd că Ungurii din Ținutul Bistriței știu să ni cînte «Deșteaptă-te Romîne», cînd venim de la o graniță ca să ieșim pe alta, și că doamnele romîne din cutare tîrg au hrănit pe școlarii cu felurile gătite de mînașitele lor înșile, că în sfîrșit elevii d-lui Calmuschi știu ce înseamnă o reprezentație. Dar poate că între atitea surprinderi și plăceri acești elevi învață mai mult a se crede ceva decît a ști ceva. Și aceasta e rău. Ca și mai sus, n'avem destulă putere pentru a spune : cu cuvinte puține se face isprava cea mare, de care nici nu e nevoie să răsune foile de pe la noi.

*

Deci e foarte bine că excursia altor școlari, ai liceului din Constanța, se desfășură, prin aceleași locuri ardelene, așa încît să știe despre dînsa numai cine trebuie să știe și cine se folosește în adevăr de dînsa.

*

O mare bucurie vor fi avut cetitorii «Albinei» din 17 ale lunii cetînd strălucitul ian regal nou al lui Coșbuc. După sârbezimea cunoscutului cîntec de salon al lui Alecsandri, cu «pace și onor» și «de țară iubitor» te simți în altă lume, cu adevărat ideală, cînd te străbat puternicele cuvinte puține ale poetului măsurii energice. Toată Romînimea va saluta ivirea din nou ca putere producătoare a marelui nostru cîntăreț, pe care par a o prevesti astfel de cînturi.

*

Urmare la rubrica : încurajarea literaturii și științii într'o biată țară săracă. Cîteva mii, onoratului domn Gr. G. Tocilescu, pentru a tipări din nou (vezi Doamne mai bine!) inscripții odată tipărite. Cîteva mii, cuiva, pentru un «corpus al basmelor romîne». Culegerea d-lui Tocilescu se anunță și ea supt modestul titlu de *corpus*.

Corpus, corpora... Dar trebuie și *capita!*

NB. — Rubrica urmează, lungă cît răbdarea acestui neam.

N. IORGA.